

Bryd fødekæden til banderne

Kommunal forebyggelse af banderekruttering blandt unge
Erfaringsopsamling og anbefalinger

Pixi-rapport

03	Indledning
04	Om erfaringsopsamlingen
05	Om indsatsen
09	Hovedfund
16	Anbefalinger

Indledning

Banderne står bag alvorlig organiseret kriminalitet, og unge helt ned i teenageårene kommer i kontakt med bandemiljøet. Bandekriminalitet er et komplekst samfundsproblem, der kræver en tidlig og koordineret indsats at forebygge. I 2018 blev der afsat satspuljemidler til udvikling og afprøvning af en helhedsorienteret og tværfaglig kommunal samarbejdsmodel, der skulle styrke kommunernes arbejde med at forebygge, at udsatte børn og unge rekrutteres til bandekriminalitet. Initiativet blev gennemført i to runder i perioden 2018 til 2023 og involverede syv kommuner: Fredericia, Ishøj, København, Slagelse, Gribskov, Helsingør og Høje Taastrup.

Initiativet blev forankret i Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI) og gennemført i et samarbejde med Social- og Boligstyrelsen (SBST).

På opdrag fra Det Kriminalpræventive Råd samlede Als Research i 2024 op på kommunernes erfaringer med at udvikle og afprøve samarbejdsmodellen med fokus på, hvad der har været succesfuldt i indsatsen, og hvilke erfaringer, der kan trækkes læring fra. Erfaringsopsamlingen dykkede også ned i, i hvilket omfang og hvordan elementer fra initiativet var overgået til drift i kommunerne efter projektperioden.

Denne pixirapport præsenterer erfaringsopsamlingens vigtigste fund og anbefalinger. Den henvender sig primært til faglige ledere og chefer i kommunernes social-, børne-, familie- og forebyggelsesafdelinger, sekundært til andre aktører, der arbejder med eller interesserer sig for kriminalitetsforebyggelse.

Den fulde rapport kan findes her:
[Erfaringsopsamling om satspulje-projektet til forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet](#)

Om erfaringsopsamlingen

Erfaringsopsamlingen fra 2025 er udarbejdet af Als Research for Det Kriminalpræventive Råd.

Erfaringsopsamlingen baserer sig på 23 interviews med aktører i de involverede kommuner herunder centerchefer, faglige ledere, projektledere og teammedlemmer. Herudover er der udført en litteraturgennemgang, der inddrager viden og erfaringer fra lignende indsatser. Data er indsamlet fra august til oktober 2024.

Tak til alle informanterne, der har delt deres erfaringer og indsigter, samt til følgegruppen udpeget af Det Kriminalpræventive Råd, der har bidraget til at kvalificere rapporten.

Om indsatsen

Initiativet til forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet blev udviklet som en tværsektoriel kommunal samarbejdsmodel, der havde som formål at bremse fødekæden til banderne. Projektets målgruppe var socialt udsatte børn og unge i risiko for at blive rekrutteret til bander samt deres familier. Det var f.eks. unge, der var kriminalitetstruede og havde udfordringer i skole og fritid, samt forældre med begrænsede forældreevner, økonomiske vanskeligheder og/eller utilstrækkelige danskundskaber.

Familier med komplekse udfordringer har ofte flere sager i forskellige kommunale afdelinger. Initiativet har derfor prioriteret en helhedsorienteret tilgang med fokus på at sikre bedre koordinering og mere sammenhængende sagsforløb for familierne.

Den helhedsorienteret tilgang understøttes af de to hovedspor, som initiativet er bygget op omkring:

Organiseringssporet

og

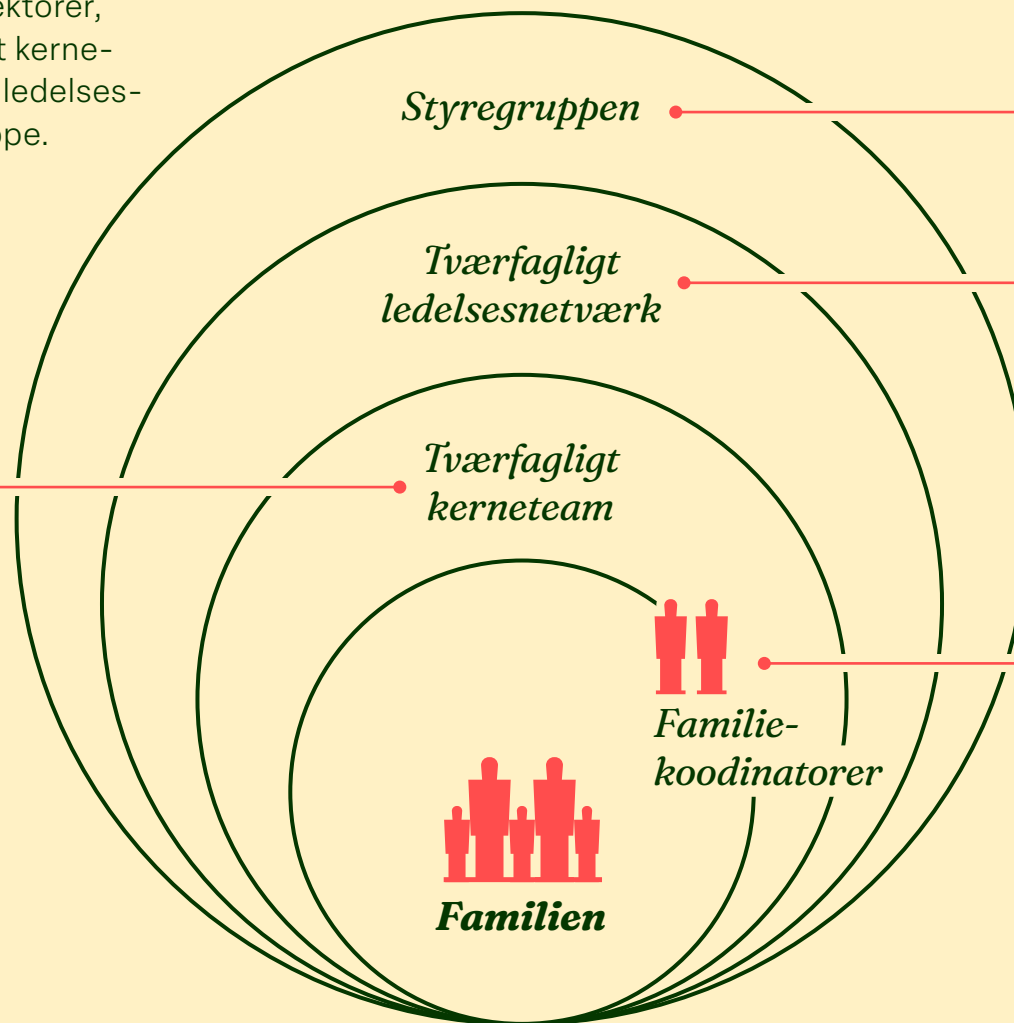
Indsatssporet

Organiseringssporet

Indsatsen består af tværfaglig organisering på tværs af sektorer, centreret om et tværfagligt kerne-team og understøttet af et ledelses-netværk samt en styregruppe.

Kerneteamet udgør familiernes indgang til kommunen og varetager opsporing, udredning og igangsættelse af indsatser for de unge og deres familier. Kerneteamet består typisk af tre-fem fagpersoner fra forskellige myndhedsområder.

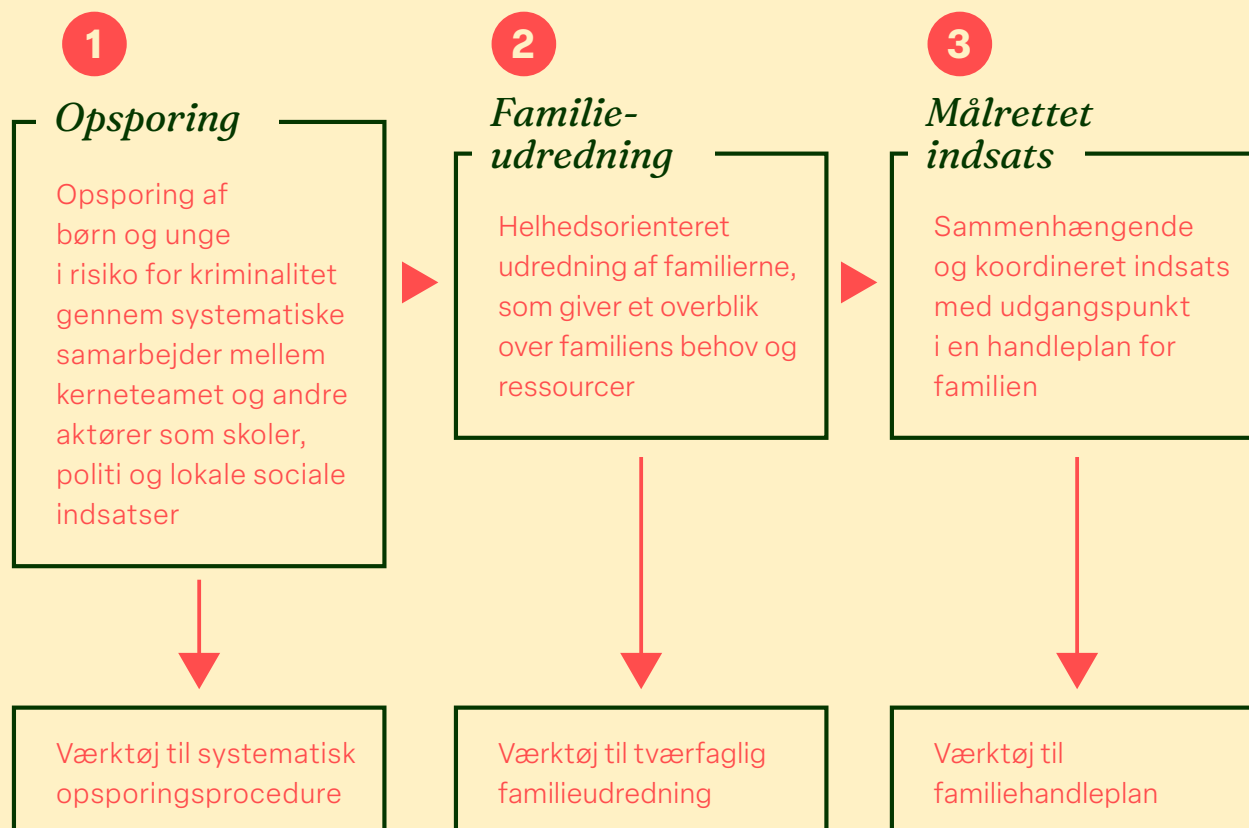
Styregruppen har det overordnede ledelsesmæssige og strategiske ansvar for projektets implementering, fremdrift og resultater.

Ledelsesnetværket har det daglige ansvar for udviklingen, fremdriften og forankringen af kerneteamet.

Familiekoodinatorerne skal i tæt samarbejde koordinere og behandle de enkelte sager og indsatser i familien på tværs af fag- og lovområder.

Indsatssporet

Indsatsen indeholder tre faser og består af:

Metoder og værktøj i indsatsen

Som en del af initiativet blev der udviklet metoder og værktøjer til at understøtte kerneteamets arbejde i alle tre faser.

Samtidig modtog fagpersonerne kompetenceudvikling i yderligere metoder og tilgange for at styrke indsatsen for familierne og det tværfaglige samarbejde. Det var f.eks. den løsningsfokuserede tilgang LØFT og screeningsværktøjet YLS-CMI, der anvendes af fagpersoner til at vurdere risiko- og behovsfaktorer hos kriminalitetstruede unge m.fl.

Hovedfund

1. Indsatsen opleves meningsfuld og konstruktiv

De kommunale fagpersoner peger på, at den helhedsorienterede tilgang og den tværfaglige organisering generelt styrker arbejdsgange internt i kommunen og i relation til det familierettede arbejde med målgruppen. Det skyldes bl.a., at den tværfaglige organisering fremmer vidensdeling og kommunikation på tværs af faggrupper, hvilket vurderes at hæve kvaliteten af kommunernes tilbud til borgerne. I den forbindelse anses den fysiske samlokation som en betydelig fordel, da den styrker kommunikationen og skaber smidigere arbejdsgange.

“Det var det her med at have blikket for, at vi ikke allesammen sender presbolde afsted samtidig. Det er der, hvor jeg tænker, at det virkelig er lykkedes. [...] Vi har hele tiden kunnet kigge på, hvordan sørger vi for at skabe stabilitet i familien, og hvordan sørger vi for, at vi ikke skaber et modpres med de indsatser, vi laver, der i virkeligheden er i bedste mening, men som bare ikke spiller sammen.”

Projektleder

2. Tværfaglig organisering muliggør hurtig handling

Ifølge fagpersonerne har det stor betydning, at de kan gribe ind og handle, når muligheden er der. Målgruppens hverdag beskrives som dynamisk, og motivationen for forandring flygtig. At kunne tilbyde en indsats, netop når muligheden viser sig, kan derfor have afgørende betydning for, om man lykkes med at vende en negativ udvikling i de unges liv.

“Deres motivationsvindue kan være så snævert, når de først er inde [i et kriminelt miljø, red.]. Så hvis de en dag, eller over en kortere periode, er utrygge eller bliver motiveret for noget andet ... jamen kan vi ikke handle i det vindue, så taber vi dem, for så er de tilbage. Hvis vi ikke kan skabe et alternativ, når motivationen er der, så mister vi dem igen.”

Socialrådgiver og kerneteammedlem

3. Den håndholdte indsats kan gøre en reel forskel for familierne

Udsatte familier har ofte mange og vanskelige oplevelser med det offentlige system, og 'systemet' kan opleves som langsommeligt, komplekst og uigennemskueligt. Mødet med kommunen kan derfor være forbundet med forbehold og skepsis. For at kunne tilbyde en helhedsorienteret indsats, der tager udgangspunkt i familiens ressourcer og behov, er det nødvendigt at opbygge tillid, så familien tør åbne sig og samarbejde.

Fagpersonerne fortæller, at initiativet har muliggjort en mere håndholdt, sammenhængende og intensiv kontakt til familierne, end hvad kommunen typisk kan tilbyde, og de peger på tid, fleksibilitet og vedholdenhed som vigtige faktorer for opbygning af tillidsrelationen. Tæt og hyppig opfølgning med familierne er nødvendig for at skabe tryghed, ligesom vedholdenhed er særligt vigtigt i arbejdet med børn og unge. Det har en vigtig betydning, at fagpersonerne insisterer på at fastholde aftaler og vise engagement, så de unge oplever en voksen, der virkelig vil dem.

“Vi oplevede, at det giver en anden tillid, at man er der, når det brænder på. På den måde fik vi også en særlig stærk relation til mødrene til de kriminalitetstruede unge.”

Projektleder

4. Initiativet er kun i begrænset omfang forankret i kommunerne

Erfaringsopsamlingen viser, at modellen med ét team dedikeret til få borgere i de fleste tilfælde har været for omkostningsfuld til at overføre til drift efter endt projektforsløb. Derfor er der, trods positive erfaringer med initiativet, relativt få af initiativets kerneelementer, der er forankret i kommunerne.

Mens nogle informanter fremhæver den værdifulde tværfaglige videns- og kompetenceopbygning, som projektet har bidraget med, peger analysen på, at kompetenceopbygningen primært er personbåret. Det gør den sårbar over for den høje personaleudskiftning, som mange kommuner oplever. Analysen finder videre, at der i meget lille grad er udarbejdet materiale, f.eks. metodehåndbog og vejledninger, der kan understøtte overlevering af initiativets metoder, tilgange og viden til nye medarbejdere i kommunerne. En mere bæredygtig forankring kræver derfor løsninger, der kan håndtere disse udfordringer.

Den løsningsbaserede tilgang LØFT, som har været en del af kompetenceudviklingen for de involverede medarbejdere, har dog vundet indpas i flere kommuner og er blevet forankret blandt en bredere medarbejderskare.

5. Kommunernes dokumentation har været usystematisk

Det har været forskelligt, hvordan og med hvilken stringens, kommunerne har dokumenteret en eventuel virkning for målgruppen. I enkelte kommuner har man ved projektafslutning kunnet vise en positiv virkning for målgruppen i form af f.eks. flere børn/unge i fritidsjobs, uddannelse eller arbejde samt afsluttede sager i kommunen.

Det vurderes at være en svaghed ved initiativet, at der ikke er gennemført mere systematisk dokumentation for indsatsens virkning i alle kommuner. En sådan dokumentation kunne have styrket muligheden for at sikre fortsat finansiering af initiativet. Det bemærkes, at den kommune, som har overført indsatsen til drift, om end i en nedskalaret version, også havde et stærkt blik for og fokus på at dokumentere virkning.

“Jeg tror, at det har betydning, at man stringent dokumenterer og har en masse data og tal, man kan vise [...] og sige: ’Vi har de her resultater, det vil koste sådan og sådan at videreføre det: Ja eller nej’. Jeg tror, det er en fordel, at vi har gjort det på den måde.”

Projektleder

6. Projektets midlertidige karakter kan have uhensigtsmæssige følgevirkninger

Både de kommunale fagpersoner og de deltagende familier kan opleve frustration i forbindelse med projektets ophør. Særligt for de udsatte familier, der ofte har en historik med vanskelige relationer til offentlige myndigheder, kan ophøret af den tætte kontakt til fagpersonerne i kommunen opleves som et tillidsbrud, hvilket kan underminere den relation og det samarbejde, som projektet har opbygget.

For fagpersonerne kan frustrationen hænge sammen med at vende tilbage til 'normale vilkår' efter i en periode at have arbejdet på en måde, som opleves reelt at gøre en forskel for målgruppen.

Samlet set peger erfaringerne i projektet på, at engangsbevillinger til bande-forebyggelse – eksempelvis gennem puljemodellen – bedst udnyttes ved at målrette dem til initiativer, der forventes realistisk at kunne overgå til varig drift i kommunerne, enten fordi de har en beskaffenhed, der kan rummes inden for kommunernes eksisterende økonomi, eller fordi der kan dokumenteres en samfundsøkonomisk gevinst på længere sigt.

Anbefalinger

At forebygge rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet kan ikke klares med et *quick fix*, men kræver en målrettet og langsigtet investering. På baggrund af erfaringsopsamlingens resultater præsenteres her anbefalinger for lignende initiativer, der har til formål at forebygge rekruttering af børn og unge til bandekriminalitet. Anbefalingerne retter sig dels til kommunerne og dels til statslige aktører og andre bevillingsgivere.

1. Organisér indsatsen på tværs af faggrupper

– så der kan sættes helhedsorienteret, hurtigt og målrettet ind

De kommunale fagpersoner oplever, at den tværfaglige organisering kan være med til at hæve kvaliteten af kommunernes tilbud til borgerne bl.a. ved at fremme vidensdeling og kommunikation på tværs af faggrupper, skabe mere fleksible arbejdsgange og gøre det muligt

at handle hurtigt, når målgruppen oplever motivation for forandring. Desuden muliggør organiseringen, at der kan sættes helhedsorienteret ind, så den enkelte families behov imødekommes bedst muligt.

Det anbefales på den baggrund, at kommunale indsatser rettet mod at forebygge rekruttering til bandekriminalitet med fordel kan baseres på lignende tværgående organiseringer, gerne med et fast kerneteam som, om muligt, er fysisk placeret samme sted.

2. Skab rammerne for, at der kan opbygges tillidsfyldte relationer

Erfaringsopsamlingen viser, at det med initiativet har været muligt at tilbyde familierne en mere intensiv kontakt og mere fleksibilitet, end hvad kommunen typisk ellers kan tilbyde, og at det gør det muligt at opbygge trygge og tillidsfulde relationer til de involverede børn og unge samt deres familier. Det fremhæves som et centralt element i at kunne skabe en reel forskel for familierne.

Det anbefales på den baggrund, at fremtidige indsatser tilrettelægges på en måde, hvor det er muligt at have én fælles indgang til kommunen og en tæt og hyppig opfølgning, så engagementet kan fastholdes, og der kan opbygges de nødvendige tillidsfulde relationer.

3. Styrk evaluering og dokumentation med langsigtede strategier

Værdien af systematisk og grundig evaluering af fremtidige indsatser bør ikke underkendes. Særligt hvad angår forebyggelse af rekruttering af børn og unge til bander, mangler der solid viden om, hvad der rent faktisk virker – også på lang sigt.

Da kriminalitetsforebyggende effekter ofte først viser sig over tid, er det afgørende at kunne dokumentere de menneskelige og økonomiske gevinster ved forebyggende investeringer – både på kommunalt og nationalt niveau.

Generelt bør evaluerings- og dokumentationspraksissen styrkes bl.a. ved at integrere længere tidshorisonter, end hvad de typisk korte projektperioder tillader.

4. Tænk forankring og målgruppehensyn ind fra start

I initiativer, der har et iboende sigte om forankring, bør forankring indgå som et centralt element fra starten, ligesom kommuner tidligt bør afklare, hvilke ressourcer der skal til for at sikre en overgang til drift. Det anbefales desuden, at både statslige og kommunale beslutningstagere samt kommuner, der afprøver midlertidige indsatser, vurderer de mulige konsekvenser for målgruppen ved projektets ophør og udarbejder en plan for at imødegå eventuelle uhensigtsmæssige følger.

5. Udarbejd materiale, der kan understøtte overlevering af initiativet

Skriftlig dokumentation af metoder og tilgange, f.eks. i form af metodehåndbøger og vejledninger, kan med fordel prioriteres højere for at sikre effektiv overlevering af viden til nye medarbejdere. Det kan mindske de negative konsekvenser af videnstab som følge af personaleudskiftning.

6. Sæt tidligt ind – før kriminaliteten får fat

Der er behov for, at forebyggelsen sker tidligt, og inden den unge bliver dybt involveret i kriminalitet. Dermed er mulighederne for at påvirke udviklingen og reducere kriminalitetsrisikoen større. Erfaringerne i kommunerne viser, at initiativet var mere virksomt for unge i risiko for kriminalitet end for unge, der var meget involveret i det. Det anbefales på den baggrund, at der i afgrænsning af målgruppen til lignende forebyggende initiativer er et særligt fokus på den tidlige forebyggelse.

